

LEVEND STENE

Contactblad van de heemkring
't Schorre Steene

Jaargang 45 - 2022 nr. 1

LEVEND STENE

Contactblad van de heemkring
't Schorre Steene

Jaargang 45 - 2022 nr. 1

INHOUD

	blz.
Inhoud	2
Het woordje van de voorzitter	3
De heemkring	4
Dom Filips de Cloedt, monnik met Steense roots wordt abt Lionel Dewulf	5
Het <i>Feestkomiteit Stene-dorp</i> en een korte schets van de postbedeling in Stene Robert Lisabeth	9
Zij blijven in onze gedachten	12
De erfgoedapp van Stene	13
Sponsors	14
De ordonnantie van 1726 Filip Menu	16
Toespraken ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling 'De molens van Stene' op 30 oktober 2021	21

Het woordje van de voorzitter

Wij kunnen met een goed gevoel terugkijken op 2021. Wij konden weliswaar niet alles realiseren wat wij in gedachten hadden, maar hebben het jaar toch kunnen afsluiten op een positieve noot met de tentoonstelling over de molens van Stene in het Allerheiligenweekend. De toespraken die ter gelegenheid van de opening van deze tentoonstelling gehouden werden, staan verder in dit blad.

De brochure over de molens van de hand van Daniel Deschacht is trouwens nog beschikbaar aan 12 € voor leden en 14 € voor niet-leden.

Met goede moed zijn wij aan een nieuw jaar begonnen. Het is het derde jaar dat wij met het coronavirus zullen opgescheept zitten; hopelijk wordt dit het laatste.

In deze omstandigheden is het moeilijk om activiteiten te plannen en definitief vast te leggen. Toch blijven wij proberen.

Onze traditionele Zevende Dag is gepland voor zondag 24 april. Volgende sprekers zijn bevestigd of gecontacteerd: Dirk Ooms, voormalig directeur van het conservatorium, Jos Boels die het zal hebben over La Couronne, en Bart & Delphine Seynhaeve-Dept van dansschool Ten Stuyver die hun project 'Un cœur pour Sénégal' zullen voorstellen.

Op vrijdag 24 juni begint de eerste van tien weken kunsttentoonstellingen in de molen. Kandidaat-exposanten kunnen zich nog tot 25 februari inschrijven. Het reglement voor de zomertentoonstellingen kan gedownload worden op onze website of aangevraagd worden via stenexpo@gmail.com.

Veel, maar niet alle leden zijn intussen in regel met het lidgeld voor 2022. Aan wie nog niet betaald heeft vraag ik vriendelijk maar dringend om de heemkring te blijven steunen en het lidgeld van 15€ onverwijld te storten. De gegevens daarvoor staan op de volgende bladzijde. Aan onze sponsors vragen wij een bijdrage van 30€. Als er een nieuw logo moet gebruikt worden dan kan dit gestuurd worden naar fimenaco2@gmail.com.

De winter loopt langzaam op zijn laatste voeten en de lente kijkt om de hoek. Uit het ontluiken van de bladeren en bloeien van de eerste bloemen kan iedereen een nieuwe moed plukken om 2022 zo goed als mogelijk door te komen. Dat wens ik, en met mij de ganse bestuursploeg van de heemkring, iedereen toe.

Filip Menu
voorzitter
1 februari 2022

Heemkring 't Schorre Steene vzw gesticht in 1978

Bestuur: Filip Menu, voorzitter
Katrijn Dhooghe-Compernelle, secretaris
Roland Defever, penningmeester
Patrick Delmouzé, webmaster
Daniel Deschacht, oud-voorzitter
Martine Boels,
Dirk Coghe
Robert Lisabeth

Ons contacteren:

postadres: Roerdompstraat 57, 8400 Oostende
e-mailadres: heemkringschorre.steene@telenet.be
website: www.steneheemkring.be
Facebook HeemkringSchorreSteene

Ondernemingsnummer: 0420.921.305
Wettelijk Depot: 12160
Bankrekening: BE24 0010 6883 7138
op naam van Heemkring 't Schorre Steene

Leden en sponsors

Het lidgeld bedraagt 15€ en is te betalen op de bankrekening van de heemkring met vermelding van de naam van het lid.

Sponsors betalen 30€. Voeg bij de betaling op onze bankrekening de melding 'sponsor'. Het logo of een andere melding kan in onze publicaties opgenomen worden. Dit is digitaal te sturen naar fimenaco1@gmail.com.

De Heemkring 't Schorre Steene is lid van
Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Mensen van bij ons:
Dom Filips de Cloedt, monnik met Steense roots wordt abt

Lionel Dewulf

Een beloftevolle leerling in de lagere school

Stene kende verschillende ingezetenen die kozen voor een geestelijk leven als priester, pater of kloosterzuster. Een persoonlijkheid die omwille van zijn verdiensten op religieus en cultureel vlak opvalt, is wijlen Dom Filips de Cloedt, vierde abt van Dendermonde.

Vader-abt Filips werd geboren in Stene op 28 juli 1912 en kreeg de doopnaam Jeroom.

Dat jaar werd de Sint-Catharinaparochie opgericht die de wijken Konterdam (Stene) en Meiboom (Oostende) omvatte. In 1906 was al op de Konterdam door pastoor Louis Maselis van Sint-Anna Stene de lagere Sint-Lodewijkschool opgericht, waar tot 1929 uitsluitend zusters les gaven. Dat jaar deed de eerste lekenlerares juffrouw Van Elslande haar intrede en in 1932 kwam de eerste onderwijzer Octaaf Hochmont les geven.

Bij de eerste families die zich tussen 1890 en 1914, op de wijk in wording, de Konterdam, kwamen vestigen vinden wij de namen Gevaert, Verbanck, Liseune, Verkempinck, Carrebrouk, Stengée en ... Decloedt.

Jeroom Decloedt woonde in de Zandvoordestraat rechtover het herenhuis, vandaag beter gekend als Huize Boels, en volgde het lager onderwijs in de nonnenschool. In het eerste en tweede leerjaar gaf zuster Stephanie les.¹ Toen was het doodgewoon dat de scholieren het zevende en achtste leerjaar volgden. Kort na de Eerste Wereldoorlog werd immers de leerplicht tot 14 jaar ingevoerd.

1924 – klas van zuster Stephanie

2

¹ Decloedt, Albert. Denys, Norbert. Ollieuz, Hugo. *100 jaar Sint-Lodewijkschool 1906 – 2006*. eigen uitgave

² bron: Decloedt, A. Denys, N. Ollieuz, H. o.c.

Omdat hij een uitstekende leerling was, raadde pastoor Kamiel Van Besien hem aan de oude humaniora aan het bisschoppelijk Onze-Lieve-Vrouwecollege aan te vatten.

Het Vlaams-nationalisme beïnvloedt studentenverenigingen

De periode tussen beide oorlogen werd gekenmerkt door wisselende kortstondige regeringen meestal gevormd door de drie traditionele partijen (katholiek - socialist - liberaal), maar vooral door de opkomst van het Vlaams-nationalisme.

Bij het overlijden van bisschop Waffelaert op 18 december 1931 werd Henricus Lamiroy de nieuwe bisschop van Brugge.

De door zijn voorganger begonnen zuivering van de West-Vlaamse colleges van alle nationalistische strekkingen werd door hem krachtadig verder gezet. Zo werden op het Oostends college bijzonder harde maatregelen genomen. In oktober 1931 werd de hoofdmans van de Vlaamse collegebond Norbert Dewitte buitengezet. Eind december 1931 was het de beurt aan Albert Leuridan die vervolgens in Torhout zijn engagement in de studentenbeweging verder zette.³ Ook de Vlaamsgezinde Sint-Pietersgilde waarvan de Oostendse politici Hendrik Baels en Karel Goetgebeur ooit deel uitmaakten was al ontbonden.

KSA wil Vlaanderen hernieuwen in Christus

Als alternatief van de extreme Vlaams-nationale studentenverenigingen gaven de bisschoppen de voorkeur aan de katholieke Vlaamse studentenbeweging waar zij alleen voor het zeggen hadden en die zich buiten alle politiek zou houden. Bisschop Waffelaert gaf aan de Oostendenaar Karel Dubois, toen leraar aan het Klein Seminarie in Roeselare, de opdracht een strijdend katholieke jeugdbeweging te organiseren voor de studenten van de colleges.

Dat werd de KSA (Katholieke Studenten Actie) waarvan de stichtingsvergadering plaats greep in Oostende, anno 1928 in het ouderlijk huis van Karel Dubois in de Brabantstraat 3. Hier was collegeleraar en later principaal en deken van Oostende, René Butaeye aanwezig.⁴ In Oostende zelf werd in de Nieuwjaarsvakantie 1929-1930 een KA bond gesticht, maar het is pas in 1932 dat het een KSA bond werd en erkend onder de naam "Meeuwennest" als een van de 17 bonden van het bisdom.

Het is zeker onder invloed van Vlaamsgezinde leraars op het college en de KSA-werking dat Jeroom Decloedt zijn roeping vond om 'Vlaanderen te hernieuwen in Christus' zoals de KSA bij zijn stichting voorhield.

Intrede bij de benedictijnen in Steenbrugge

Na zijn humaniorastudies trad Jeroom Decloedt in 1932 in de benedictijnenabdij van Steenbrugge in onder de naam van Dom Filips. Hij was eerste novice van de pas verkozen Modestus van Assche, die hij zijn leven lang als een groot christelijk en Vlaams voorbeeld bleef eren. Tussen de twee wereldoorlogen was Dom van Assche actief in de liturgische, de Vlaamse en de Vredesbeweging. Hij had goede contacten met andere Vlaamsgezinde geestelijken en was bevriend met professor Frans Daels van het IJzerbedevaartcomité.

³ Vancraeynest, Raymond. de Groeve, Alfons. *Onze Lieve Vrouwecollege Oostende 1842 - 1992*. eigen uitgave OLVO. blz. 132

⁴ Vancraeynest, R. de Groeve, A. o.c. blz. 133

In 1939 werd Dom Filips tot priester gewijd en deed daarna zijn eremis in de nieuwe kerk van de Konterdam. Tot midden de jaren zestig van vorige eeuw bracht hij jaarlijks een paar dagen vakantie door bij zijn broer op de Konterdam die toen woonde in de thans verdwenen Wateringstraat, in de volksmond 'De Garre' genaamd. De auteur van dit artikel heeft in de jaren zestig nog zijn mis gediend in de Sinte Katharinakerk.

In 1934 kreeg de abdij van paus Pius IX het opvolgingsrecht van de Sint-Pietersabdij in Oudenburg die bestaan had van 1083 tot 1797. Het wapenschild van deze abdij werd overgenomen en de abdij van Steenbrugge heette voortaan Sint-Pietersabdij.⁵

Na zijn priesterwijding werd Dom Filips zelf novicemeester. Intussen werd de abdij een levendig intellectueel centrum, voornamelijk door het tot stand komen van de studie over de Kerkvaders, het Corpus Christianorum.

Thans is de abdijkerk ook een parochiekerk en werden de abdijgebouwen, wegens het dalend aantal monniken, overgenomen door het Centrum van het katholiek onderwijs in het bisdom Brugge.

Heropbouw Sint-Trudoabdij van Male

In 1956 werd Dom Filips rector van de vrouwenabdij die twee jaar voordien opnieuw ingericht was in de overblijfselen van de burcht van Male in Sint-Kruis Brugge. Te samen met de vorige rector, Michiel English, en met zuster Jozefa, de dichteres die abdis werd, stond hij architect Arthur Degeyter bij, die de plannen voor de nieuwe Sint-Trudoabdij ontwierp. Hij baseerde zich op het middeleeuws grondplan van het grafelijk slot van Male dat aangevuld werd met een nieuwbouw met neo-barokke vormen. Onder inspiratie van het genoemd drietal groeide de oude burcht tot een nieuw centrum van religieus en van cultureel leven.

Op 14 oktober 1954 werd het klooster ingezegend door bisschop De Smedt van Brugge en in 1967 werd, als bekroning van de restauratie, boven de slotpoort een gebeeldhouwd reliëf van M. Witdouck geplaatst: het wapen van Vlaanderen, gedragen door een ridder en een bisschop. Ook dat was symbolisch voor de geesteshouding van Dom Filips.⁶

⁵ Wikipedia: Sint-Pietersabdij (Brugge) geraadpleegd op 16.11.2021

⁶ In 2011 werd het kasteel, wegens de hoge onderhoudskosten, verkocht aan Hein Deprez, de stichter van de Univeg. In 2013 verlieten de zusters hun abdij en verhuisden naar het kloostergebouw van de Hospitaalzusters van Sint-Jan op Sint-Pieters Brugge

Verkozen tot vierde abt van Dendermonde

Kort voordien was hij teruggekeerd naar de abdij van Steenbrugge, maar niet voor lange tijd. In oktober 1967 kozen de benedictijnen van de Sint-Pieter-en-Paulusabdij van Dendermonde hem als hun vierde abt. In november van dat jaar werd hij daar gewijd.

Als familienaamkundige nam hij de titulatuur aan van Dom Filips de Cloedt.

Tevens werd hij gekozen tot abt-visitator van de Vlaamse provincies, wat hij bleef tot 1984. De abdij van Dendermonde, waar ook een middelbare school aan verbonden was, bleef hij leiden tot 19 mei 1980, toen hij terugtrad en ere-abt werd.

Voor hem hoorden godsdienstigheid en cultuur van nature samen. In die geest ijverde Dom Filips voor de vernederlandsing van de liturgie, voor de vernieuwing van het monastieke leven na Vaticanum II, en stimuleerde hij talrijke culturele initiatieven in en om de abdij. Hij was ook de bezieler van de feestelijke viering van Benedictus, patroon van Europa, in 1980.

Op 16 september 1989 is hij onverwacht overleden in Gent. In zijn wapenschild staan drie harten. Zij zijn de zinnebeelden van de drie abdijen die een rol speelden in zijn actieve leven: Steenbrugge, Male en Dendermonde. Zijn leuze schreef hij daaronder in de oude Vlaamse taal die hem dierbaar was: 'Met herte en met ziele'. Dat was volgens auteur en journalist Gaston Durnez de samenvatting van zijn roeping, die geestelijke verdieping altijd wilde laten samengaan met vurige getuigenis en sterke daad.⁷

Of hoe een eenvoudige jongen van de Konterdam prelaat werd en zijn invloed liet gelden op religieus en cultureel gebied in Vlaanderen.

⁷ Overlijdensartikel: In Memoriam Dom Filips de Cloedt, door G.D. in De Standaard d.d. 20 september 1989

Het Feestkomiteit Stene-dorp en een korte schets van de postbedeling in Stene

*Robert Lisabeth
met dank aan J. Goes*

Een flyer met de foto van het *Feestkomiteit Stene-dorp* en een poststempel van 18 juni 1984 van het postkantoor aan de Stenedorpsstraat 69, is de gelegenheid om iets meer te vertellen over de postbedeling op Stene.

Roland Vantomme (secretaris) — Leo Raes (voorzitter) — Marc Dedeckere (penningmeester) —
William Lievens (public relations) — Yvette Dentyn (secretaris) — Fleuri Zutterman (ondervoorzitter) —
Marcel Lauwyck — Jacky Moyaert (feestfotograaf)

Een korte geschiedenis over de post in Stene

Eerst was er de landelijke post (1836-1859). Een landelijke postbode moest te voet, vertrekkende van de Postontvangerij, vanuit Oostende zijn dagelijkse bestelronde doen en dit tussen 8.30 's morgens en 1 uur 's nachts.

In 1836 was dit traject als volgt: Mariakerke — Wilskerke — Leffinge — Slype en Stene.

Vanaf 15 oktober 1842 was dit Stene — Leffinge — Wilskerke — Middelkerke en Mariakerke.

Na 1 mei 1850 had men volgende route af te leggen: Oostende — Stene — Snaaskerke en terug.

Tenslotte in 1867 enkel nog vanuit Oostende naar Stene.

Na deze rurale periode werd alle briefwisseling van de gemeente Stene door Oostende behandeld en dit van 1896 tot 30 juni 1950.

Bijgevolg had Stene vóór 1 juli 1950 geen eigen postkantoor!

Postbusletter **F** van Stene

Om te bewijzen dat de landelijke postbode zijn tournee had gedaan, had hij een *feuille* mee die hij diende af te stempelen met de letterstempels welke zich in de respectieve gemeentebussen bevonden. Ook de brieven uit deze postbussen stempelde hij af met dezelfde (letter)stempel.

*12 Nov 1851: Stene via Oostende naar Brugge. Port 10 centimes.
Afgestempeld met de lijnenstempel 90 van Oostende*

Vanaf 1 januari 1896 werd een einde gemaakt aan de verplichting om een postbusletter op de poststukken te plaatsen.

Stene Agentschap

Van 1 juli 1950 tot 14 juni 1964 was dit agentschap gelegen in de gang van een kruidenierswinkel, Zandvoordestraat 62 en later Zandvoordestraat 80. Het was open van 9 tot 12 uur en van 14 tot 15 uur en op zaterdag van 9 tot 12.30 uur.

Stene Onderontvangerij

Van 15 juni 1964 tot 30 november 1971 lag de onderontvangerij in de Guido Gezellestraat 64. Mevrouw J. Stervelynck hield het postkantoor open.

Stene, Gemotoriseerde Halte

De gemotoriseerde halte was gelegen aan het Oudstrijdersplein 5 en dit tot 1 november 1978.

↑ posterijen

‘Het Paviljoen’ was eigendom van Leopold Brackx en werd in 1870 gebouwd. Het was een café tot 1917. De zusters Flavie en Irma Brackx hadden er een winkeltje met naaigerief en beddengoed. De linkerhelft diende als postkantoor. Het is nu de horecazaak ‘De Vlasschaard’.

Vanaf 2 november 1978 verhuist het postkantoor naar de Stenedorpstraat 69, in het O.-L.-Vrouwecollege.

ingang van de posterijen aan de school

Stene Onderontvangerij Oostende 4

Van 2 mei 1990 tot 27 januari 2007 bevond deze onderontvangerij zich aan de Chrysantenstraat 4. Nadien werd het een PostPunt, die intussen gestopt is.

Men kan nu terecht bij andere PostPunten in Stene:

Esso Oostende aan de Torhoutsesteenweg 405,

Louis Delhaize Oostende aan de Stuiverstraat 327 en

Dagbladhandel Nancy & Co aan de Gistelsesteenweg 82.

Als toemaatje:

Op de achterzijde van de flyer zien we de talrijke adverteerders van toen.

Tea-room 't PANUKKELTJE Stenedorpstraat 27 - 8400 Oostende	Begrafenissen HUIS LEO RAES Stuiverstraat 191 - 8400 Oostende	Herberg DE VLASSCHAARD Oudstrijdersplein 4 - 8400 Oostende
Algemene Bouwonderneming VANTOMME ROLAND Muntstraat 18 - 8400 Oostende	Atelier VAN TROOST Hoek Stuiverstraat en Torhoutsesteenweg 8400 Oostende	GRAFISCH BEDRIJF LAMMAING Sneldruk-Center Torhoutsesteenweg 384 - 8400 Oostende
BIERHANDEL PEENE te Leffinge	RAPID AUTOWAS Torhoutsesteenweg 545 - 8400 Oostende	OMER DEPOORTER Kuipweg - 8400 Oostende
Gasthof 't SCHORRE Steense dijk 23 - 8400 Oostende	HEEMKUNDIGE KRING 'T SCHORRE te Steene	Garage CASINO KURSAAL Torhoutsesteenweg 684 - 8400 Oostende
VERANDALUX Vergunningenstraat 11 - 8400 Oostende	Pannekoeken FOCKEDEY-DECOMBEL Melkerijstraat 2 - 8400 Oostende - Stene-Dorp	Kolenhandel RAF BORET Graanmolenstraat 2 - 8400 Oostende
KANTOOR ARNOLD RAES Torhoutsesteenweg 298 - 8400 Oostende	Bierhandel VANDEVELDE Slachterstraat 23 - 8400 Oostende	'T VOSJE Stenedorpstraat 35 - 8400 Oostende
Carrosserie IGNACE BRACKX Wagenmakerstraat 20 - 8400 Oostende	Garage TER STEENE Torhoutsesteenweg 580 - 8400 Oostende	Café DE NIEUWE TIJD (Bij Ginette) Zilverlaan 5 - 8400 Oostende
PVBA PLACORA Torhoutsesteenweg 548 - 8400 Oostende	PVBA MELEKTRA Torhoutsesteenweg 540 - 8400 Oostende	Gasthof VOSENHOL Stenedorpstraat 29 - 8400 Oostende
Beenhouwerij LUC VAN ACKER - DESCHACHT Zandvoordestraat 24 - 8400 Oostende	Fietsenzaak SARAH Malefasen - De Deckere Nieuwpoortsesteenweg 322 - 8400 Oostende	Dank aan alle adverteerders vanwege HET FEESTKOMITEIT STENE-DORP

Zij blijven in onze gedachten

Maurice Acken

Op 3 januari 2022 overleed de echtgenoot van ons lid Lieve De Soete die contactpersoon is voor de Sint-Annaparochie en ook verantwoordelijk is voor De Griffioen in Stene-dorp. Maurice was in Oostende geboren op 13 april 1944.

De erfgoedapp van Stene-dorp

Sedert Open Monumentendag 2021 kan je Stene-dorp bezoeken en je daarbij laten begeleiden door een erfgoedapp.

Deze app werd ontwikkeld door de provincie West-Vlaanderen in samenwerking met de heemkring.

- 1 **DOWNLOAD**
Download de ErfgoedApp.
- 2 **MAAK JE KEUZE**
Open de app, klik op het kompassymbool en download de tour van je keuze.
- 3 **ONTDEK**
Open de kaart en ga op ontdekking!

Met je smartphone kan je dan op wandel gaan. Je krijgt een melding wanneer je in de buurt komt van een van de punten. Daar ontvang je extra informatie: een tekst, een foto of soms een verhaal.

Je moet ook niet alles in een keer doen: elk van de punten is afzonderlijk te bezoeken volgens je eigen ritme.

Wij danken de bedrijven die ons steunen

BRÔS **CARRÉ**
BARBIER COIFFURE

dumon **PRINT**

DIGITALE DRUKKERIJ VOOR PARTICULIEREN, BEDRIJVEN, SCHOLEN EN VERENIGINGEN

drukwerk | grafisch ontwerp | planafdrucken
eindwerk inbinden | flyers & affiches | geboortekaarten
uitnodigingen | panelen & spandoeken | stickers

Torhoutsesteenweg 482, 8400 Oostende
059 804 918 | oostende@dumonprint.be
Bestel nu ook 24/7 via: shop.dumonprint.be

Met de huifkar door de Schorre. Er zijn verschillende route mogelijkheden: krekroute; kidsroute; molenroute; permekroute.

De huifwagen is ook toegankelijk voor rolstoelgebruikers (tot 4 per rit)

Info bij:

Peter Pollentier

0486/10.55.34

www.tripelzwart.be

info@tripelzwart.be

Wij danken de bedrijven die ons steunen

Tuinplanning Seys
ontwerp, aanleg & onderhoud

Reno Seys
Tuin- & Landschapsarchitect

Zandvoordeschorredijkstraat 44
8400 Oostende
059/70.13.26

info@tuinplanningseys.be
WWW.TUINPLANNINGSEYS.BE

Rouwcentrum Jim RAES

Uitvaartzorg voor mensen...
door mensen...

Slachtersstraat 23 - Oostende

tel: 059 / 330 007

gsm: 0474 / 205 600

Praatcafé

't Steentje

Steensedijk 92

8400 Oostende

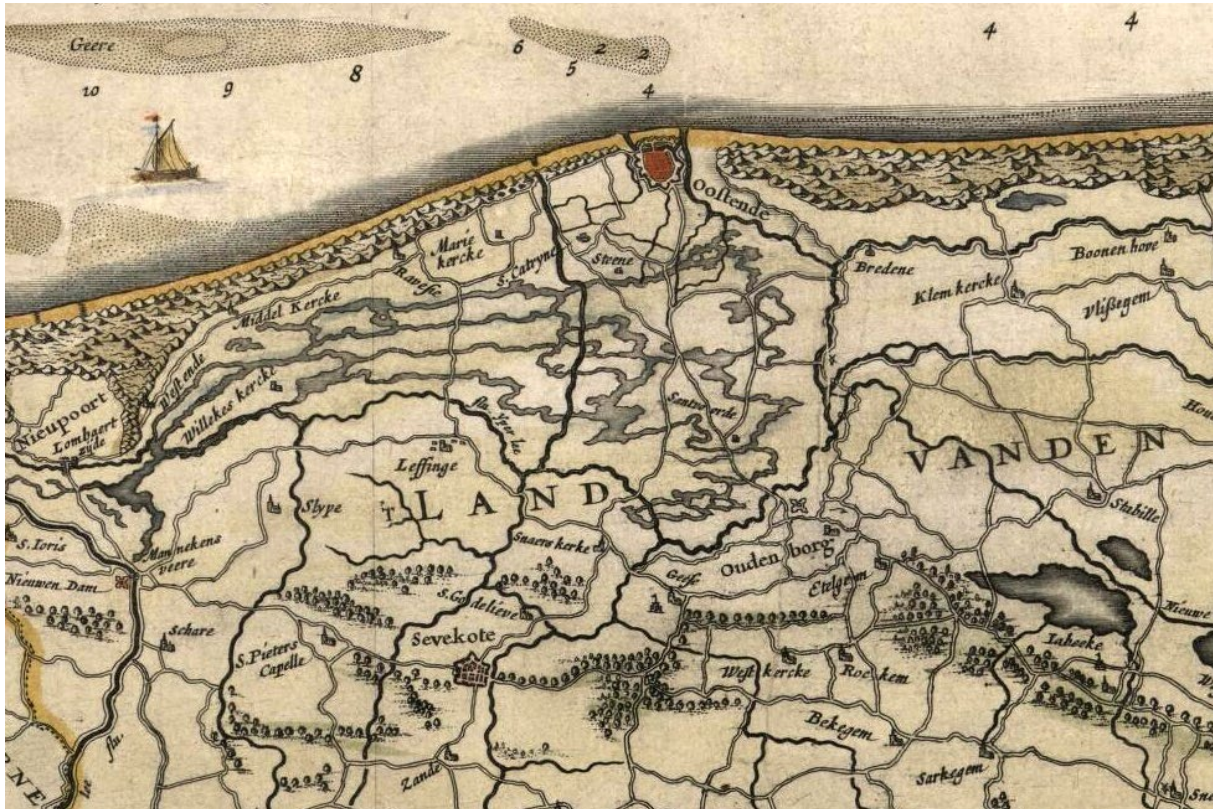
☎ 0472 348543

De ordonnantie van 1726

In 1744-1749 wordt het schorrengebied dat zich uitstrekt over de gemeenten Stene, Zandvoorde, Sint-Katharina, Oudenburg, Mariakerke en Bredene, drooggelegd¹. De Sint-Catharinapolder ontstaat, met een rationeel patroon van elkaar kruisende rechte straten, nog herkenbaar in de Stuiverstraat en de Zilverlaan.

Reeds in 1726 werd begonnen met het vaststellen van de eigenaars van deze schorren die toen nog grotendeels overstroomd waren en voornamelijk behoorden tot het 's Heerwoutermans Ambacht.

Daartoe werd door de Raad van het Brugse Vrije een verordening of ordonnantie uitgevaardigd.

Deze ordonnantie heb ik getranscribeerd om het lezen te vergemakkelijken. Hierna wordt de preambule afgedrukt. Op het einde staat een verklarende begippenlijst.

In ons volgende tijdschrift volgen de artikelen die betrekking hebben op Stene.

Filip Menu

¹ Op 13 augustus 1752 zullen de sluizen van Sas-Slijkens instorten wegens een aantasting door de paalworm. Deze sluizen werden echter niet gebruikt voor de afwatering van de polders maar wel om de scheepvaart op het kanaal Oostende-Brugge mogelijk te maken.

Hesien by ons President ende

Raedtslieden ordinaire van SYNE KEYSERLIJCKE
ENDE CONINCKLIJCKE MAJESTEYTS RAEDE
GHEORDONNEERT IN VLAENDEREN benevens¹
d'Heer ende Meester Michiel van Biesbrouck Raedt

Pensionaris ende Greffier vanden Lande vanden Vrijen, Commissarissen daertoe ghenomeert soo by speciale Commissie aen Ider van van Hemlieden verleent, by *Zijne Voorseyde Majesteyt*, als openlijck by sijn Placcaet² vanden Sesthienden February Seventhienhondert Sessentwyntich Ghepubliceert in't *Consistorie*³ vanden *Ghemelden Raede* den XXIII. vande selve Maendt ende Jaere het vervolgh, ende de Debvoiren ghedaen by *Jan Baptiste Breydel* Procureur s'Landts vanden Vrijen uyt Crachte van Authorisatie *Van Haeren Serenissime Hoogheyt MARIE ELISABETH Aerts-hertoginne van Oostenrijck &c. Gouvernante Generale van dese Nederlanden* by Commissie in daten Neghenthiede December 1725. Inhoudende dat alsoo het convenieert tot den Dienst vand den KEYSER ende CONINCK *Onsen Gheduchten Heere Haeren Broeder* alsoo wel als tot Nuttigheydt ende Proffijt van sijne goede Ondersaeten⁴ gheintresseert inde Landen jeghenwoordigh Gheinnundeert⁵ ende Vloeyende⁶, die men noempt Schorre, gheleghen binnen de Prochien van *Santvoorde, Steene, Sinte Catharine, Snaeskercke, Oudenburgh, Mariekercke* ende *Breedene*, dat de selve Gheinnundeerde, ende Vloeyende Landen, ten eersten souden worden Bedyckt dies een deel vande zelve sijn gheleghen Bewesten het *Fort Sinte Philipe*, ende de Gauweloose Creke onder het Beloop vande voornoemde Prochien van *Sinte Catherine, Steene*, ende deel van *Santvoorde* Doorghesteken, ende Geinnundeert ten Jaere Vijfthien hondert Vierent'achtentigh: Voorts de Landen gheleghen Besuyden ende Zuydtwest de Vaert van *Oostende* tusschen de selve Vaert, ende den Grooten Keignaert Creke, onder het Beloop vande voornoemde Prochien van *Santvoorde* ende deel van *Breedene*, deurghesteken ten Jaere Sesthien hondert Vierent'sestigh alle de selve Landen staende Bedyckt te worden van het *Fort van Slyckens* tot aen de Stadt van *Oostende*, ende Ordonnerende ten dien eynde, aenden voorseyden *Breydel* sonder tijdt verlies sigh t'addresseren tot den *Collegie vanden Vrijen* tot becommen Briefven van Daghemente⁷, noodigh omme te doen Daghvaerden alle de gonne die souden connen pretenderen eenigh Recht, ofte Actie⁸ tot de voormelde Gheinnundeerde Landen, ofte Schorren, ten welcken Tyttel, ofte ter welcker Causen het soude moghen wesen, ende dat met termin, ende tot soo veel Stonden als gherequireert wordt volghens d'Usantien⁹, ende Costumen¹⁰ vanden voorseyden Lande van den *Vrijen*, ten effecte, dat de voorseyde Persoonen pretenderende Recht, ofte Actie zouden overbrenghe, ofte doen wesen hunne Tyttels, Documenten, ende stucken *Verificatoire* vande Proprieteyt, ofte Actie die aen hun soude moghen competeren, tot de voorseyde Landen ende Schorren ter Greffie vande Camer vanden Lande vanden *Vrijen*, onder d'Handen vanden voorseyden *Heer Raedt Pensionaris ende Greffier van Biesbroeck*, die daer toe by separate Acte was ghecommitteert¹¹ ende Gheauthoriseert ghesien de Requeste by den voorseyden *Breydel* ghepresenteert aen *Burghmeesters* ende *Schepenen s'Landts vanden Vrijen* den Vyfden January 1726., op

de welcke is ghevolght Appointement¹² onderteeckent *De Blauwe*, accorderende de Versochte Briefven van Daghemente, met Consent, van danof de Daghynghe te doen *à la Bretesque*¹³, op alle Publicque ende Ghecostumierde¹⁴ Plaetsen, binnen der Stede van Brugghe, ter Prochien alwaer de voorseyde Landen gheleghen zijn, ende binnen andere naer by gheleghen Steden, tot Vier diversche stonden het Vierde superabundant¹⁵, t'elckens met interval van veerthien Daghen, ende met clausule Penaele¹⁶ als naer Rechte, ghesien oock de voorseyde Commissie van Daghemente ghedepecheert¹⁷ ten selven daghe Vyfden January 1726. Ghesegelt met den Contreseghel van Saecken vanden voornoemden Lande onderteeckent *Vanden Abeele*, de Respective relaesen¹⁸ staende op Copie vande voorseyde Commissie by de welcke blyckt dat *Joachim Simoens* Duerwaerder vanden voornoomden Lande vanden *Vrijen* alle de voorseyde Pretendants¹⁹ heeft Ghedaghvaert tot vier diversche stonden²⁰ inde Saele vanden Landts-huyse onder de *Cricke*²¹ de selve *Cricke* aldaer gherecht sijnde, ten effecte als by de voorseyde Briefven van Daghemente ghedregghen te weten, den Eersten mael op den twaelfsten January 1726, ende de tweede mael op den Sessentwyntighsten der selver Maendt, den derdemaal op den twaelfsten February, ende den vierdenmael superabundant op den vyfden Maerte 1726. andere Vier distincte Relaesen vanden voornoomden Duerwaerder *Simoens*, oock staende op de voorseyde Copie, waer by blyckt, dat de selve Pretendants ghedaghvaert zijn gheweest op vyfentwintigh ghecostumierde plaetsen binnen der Stede van Brugghe by Affixien met Druckbillietten der voorseyde Briefven van Daghemente tot Vier diversche stonden, ten effecte aldaer ghedregghen, te weten op den Veerthienden January Seventien hondert Sessentwyntigh, Dertighsten der voorseyde Maendt, Veerthienden February, ende Sevensten Maerte 1726. wesende het vierdemaal d'affixie ghedaen met Druckbillietten daer aen gheannexeert van het Versouck vanden voorsz. *Breydel* van derde Deffaut²² met het Appointement daer oppe ghevolght van daten tweeden Maerte 1726. Onderteeckent *Biesbrouck* luydende in Verbis²³, 't *Collegie Accordeert, ende Ordonneert voor het proffijt van het zelve deffaut, dat alle de gonne Recht pretenderende aende Gheinnundeerde Landen ende Schoreen, sullen hebben over te brenghen hunne Bewysen ende Tytels binnen den tydt van veerthien daghen naer dese Vierde superabundante Insinuatie*²⁴, *Publicatie, ende Affixie op Payne van absolute Verstekynghe*²⁵ *ten sulcken proffyte als naer Rechte*, andere Relaesen vanden voorseyden Duerwaerder, *Simoens* op de voorseyde gheexibeerde²⁶ Copie, dat de voorschreven Pretendants zijn voorts gheroepen gheweest in de Saele vanden voornoemden Landthuyse op den Sessentwyntighsten January, neghensten February, tweeden Maerte, dryentwyntighsten ende dertighsten Maerte Seventienhondert Sessentwyntigh ten effecte voorschreven, voors nogh ghesien twee distincte Relaesen onderteeckent *J. Michiels* Amman van s'*Heerwoutermans Ambacht* staende achter de originele Briefven van Daghemente, *apud Acta*²⁷ ghediendt, waer by blyckt, dat de voorseyde Pretendants zijn nogh ghedaghvaert gheweest ten effecte als vooren, by ghelijcke Affixien soo ter Kerckstichele²⁸, als andere ghecostumierde plaetsen, binnen de Stadt van *Oudenburgh* ter Prochie van *Santvoorde* ende ter Prochie van *Breedene* tot vier ghelijcke stonden, op den vyfthienden, ende

neghenentwyntighsten January, veerthienden February, ende thien-
den Maerte Seventien hondert Sessentwyntigh, het vierdemaël
met Druck-billiet daer aen ghevought het versoeck ende Appoin-
tement alsvooren, andere Relaesen staende achter de gonne vermeldt
onderteeckent *P. J. Eterbeke* Amman van *Camerlinckx Ambacht*
by de welcke blijktt, dat ghelijcke Devoiren²⁹ ghedaen zijn ghe-
weest ter Prochien van *Snaeskercke* den derthienden January, derden
ende seventhienden February, ende thienden Maerte Seventhien-
hondert Sessentwintigh, ter Prochie van *Mariekercke* den twintig-
sten January, thienden ende Vierentwintighsten February ende se-
venthiensten Maerte Seventhienhondert Sessentwintigh soo oock
ghedaen is gheweest op de selve Daten ter Prochie van *Steene*, de
Relaesen vanden Stadts-Bode vande Stadt van *Oostende*, waer by
blijckt, dat aldaer gelijcke Dagingen sijn gedaen geweest, op de Vorme
ende Maniere alsvooren, op vier diversche Plaetsen, ende Stonden
den veerthienden January, neghenentwintighsten vande selve Maent
veerthienden February ende neghensten Maerte 1726. de Relaesen
van *P. J. vande Castele* Stadts-Bode van *Nieupoort*, waer by blijktt,
dat hy aldaer ghelijcke Devoiren ghedaen heeft als den voorgaen-
den den sestienden ende eenendertighsten January, veerthienden
February ende neghensten Maerte Seventhienhondert Sessentwin-
tigh, ander Relaesen van *Joos de Jonghe* Stadts-Bode van *Dixmuyde*
waer by blijktt dat hy aldaer op vijf ghecostumeerde Plaetsen heeft
ghedaen de voorschreven Devoiren, den sestienden, ende dertig-
sten January vyfthienden February ende achsten Maerte Seventhien-
hondert Sessentwintigh, soo oock ghedaen is gheweest op twee
Plaetsen ter Stede van *Ghistel* by Relaese vanden Amman van *Ghistel*
Ambacht op den derthienden ende achtentwintighsten January ach-
sten February ende thienden Maerte Seventhienhondert Sessentwyn-
tigh, Voorts ghesien de Relaesen van *N. Bossche* Stadts-Bode van
Damme waer by blijktt, dat hy aldaer op vijf ghecostumeerde Plaetsen
ghedaen heeft ghelijcke Devoiren, den seventhienden ende eenen-
dertighsten January, veerthienden February ende sesden Maerte
Seventhienhondert Sessentwintigh ende eyndelinghe de Waerschau-
winghe by den voorseyde BREYDEL opghestelt voor alle Preten-
danten aende voorseyde Vloeyende *Landen* ende *Schorren* onder
de welcke *Paulus Roose* Boeckdrucker binnen de Stadt van
Brugghe in daten neghenthienden April Seventhienhondert Sessen-
twyntigh Verclaert, dat hy op het versoeck vanden meergheseyden
BREYDEL heeft doen Drucken inde respective *Gendtsche*, *Antwersche*,
ende *Brusselsche Gazetten*, de voorseyde Waerschauwinghe, ende
dat tot vier diversche Stonden inde Maenden February, Maerte,
ende April, waer van de leste inde voorseyde *Gentsche Gazette*
is ghebeurt den achsten April inde *Antwerpsche* den negensten ende
inde *Brusselsche* den sestienden vande selve Maendt, Seventhien
hondert Sessentwyntigh, ghesien voorts de Schiftelijcke Deductie³⁰
by den voorseyden *Breydel* in sijne Qualiteyt van Geautoriseerden
opghestelt, ende de Conclusien by hem daerby ghenomen tende-
rende tot absoluyte Verstekinghe, ten sulcken Proffijtte als naer
Rechte tot laste van alle de gonne, die in Faute ghebleven sijn
overtebrenghe hunne Titels ende Documenten van Gherechticheyt
tot de ghemelde vloeyende Landen ende Schorren, ofte die an-
derssints behoorelijck te Verifieren, ende dat in Consequentie dies

aen hun sal gheimposeert worden eeuwich Swyghen ende de selve Landen ende Schorren aenghewesen worden als naer Behooren, eyndelinghe³¹ ghesien alle de Versoucken, Heesschen³², Tyttels, Documenten, ende Bescheeden by alle de Persoonen hier naer ghe-naemt overghebracht in d'Handen van den Voorseyden *Raedt Pensionaris ende Greffier Van Biesbrouck*, in Voldoeninghe van de meerghemelde Brieven van Daghemente, ghehoort zijn Rapport, ende op alles gheledt.

[I.]

Y COMMISSARISSEN voorseyt
uyt Crachte vande Macht ende Authoriteydt ons
Verleent by de voorseyde Speciale Commissien ende
voorengemelde Placcaet van SYNE KEYSERLIJCKE
ENDE KONINCKLIJCKE MAJESTEYT Recht doen-
de by Arreste op de voorseyde Versoucken, Heesschen, Tyttels,
Documenten, ende Bescheeden, verclaeren...

Vervolg in LEVEND STENE 2022-2

Begrippenlijst

- ¹ benevens: daarnaast
- ² placcaet: officiële brief
- ³ consistorie: rechtscollege
- ⁴ ondersaet: onderdaan
- ⁵ gheinnundeert: overstroomd
- ⁶ vloeyende: bevoeid
- ⁷ daghement: dagvaarding
- ⁸ actie: vordering
- ⁹ usantien: gebruiken
- ¹⁰ costumen: gewoontes
- ¹¹ ghecommitteert: benoemd
- ¹² appointment: vonnis, gerechtelijke beschikking, dading
- ¹³ à la Bretesque: bij openbare afkondiging; (op zijn Bretoens, van op het bordes)
- ¹⁴ ghecostumierd: gewoontelijk
- ¹⁵ superabundant: bijkomend, extra (de vierde oproep na de gebruikelijke drie)
- ¹⁶ clause penaele: strafrechtelijk beding
- ¹⁷ ghedepecheert: verstuurd, uitgereikt
- ¹⁸ relaes: verslag
- ¹⁹ pretendant: wie aanspraak maakt
- ²⁰ stonde: tijdstip
- ²¹ cricke: hoge ambtenaar die toeziet op de uitvoering der vonnissen
- ²² deffaut: bij verstek, in gebreke zijn
- ²³ in verbis: woordelijk
- ²⁴ insinuatie: aanzegging
- ²⁵ absoluyte verstekynghe: onvoorwaardelijke verwerping
- ²⁶ gheexibeerd: voorgelegd, overhandigd
- ²⁷ apud acta: bij volmacht
- ²⁸ kerckstichel: kerkmuur
- ²⁹ devoir, devoir: plicht opdracht
- ³⁰ deductie: uiteenzetting
- ³¹ eyndelinghe: ten laatste, uiteindelijk
- ³² heesschen: eisen

Toespraken gehouden ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling 'De molens van Stene' op 30 oktober 2021

'Waarom ik een passie heb voor molens' door Hugo Devos.¹

Bij mijn eerste bezoek aan een werkende molen was ik onder de indruk van het geluid van de houten tandwielen. Het was als het geluid van draaiende automotoren.

Architect Snauwaert was toen bezig om een werkplan te tekenen van de molen van Stene en dacht verder aan een molenaar. Daarom organiseerde hij een cursus voor molenaars. Dus schreef ik mij in.

Veel speciale woorden en ongewone terminologie passeerden de revue.

Bij stenen windmolens bevinden zich bovenaan het metselwerk vierkante openingen van ongeveer 10 cm. Dit zijn steigergaten. Van binnen uit worden er balkjes door gestoken waarop planken kunnen gelegd worden wanneer aan de kap van de molen werken moeten uitgevoerd worden. De bedekking van de kap bestaat uit stroken olmhout die bestand zijn tegen regen en wind.

De molenas had eerst een houten kop en later een kop in metaal. Een molenas wordt gezaagd uit de stam van een boom. Bij de groei van een boom draaien de vezels van de stam mee met de draairichting van de zon. Daarom moeten de molenwieken zo gemonteerd worden op de molenas dat deze vezels opgespannen worden.

Een molenas met de wieken heeft een helling tussen 8 en 15 graden, afhankelijk van het soort molen. Deze molenas rust op een half uitgekapte arduinen blok of soms op een lager uit pokhout, een harde tropische houtsoort die niet drijft op water.

Bij stormweer worden de wieken buiten de wind gezet. Het vangwiel wordt dan afgeremd door een metalen band met houtblokjes. Bij harde wind kan deze slippen waarbij er door de wrijving brandgevaar is.

Na het malen moet het koren gezuiverd worden van pelletjes en onzuiverheden. Om de schuddebak of zeef te laten bewegen, het zogenaamde bolderen, gebruikt men een ingenieus systeem. In een zeskantige kooi van 2 meter op een halve meter met doek er rond is een stelsel van ijzeren staven in kruisvorm met losse blokjes aangebracht. Bij het draaien van die kooi ontstaan trillingen door de beweging van deze blokjes. Dit zorgt er op zijn beurt voor dat in de schuddebak het koren van het kaf gescheiden wordt.

Om de kap van de molen naar de wind te kunnen zetten kon die draaien op een systeem van houten rollen met een diameter van 10 cm.

Van waar komt de term olieslagmolen? Lijnzaad en koolzaad worden geplet door twee verticale stenen. De olie wordt opgevangen en de zemelen komen terecht in zakken van paardenhaar. Katoen is immers niet sterk genoeg. Om de olie ook uit de zemelen en het geplette zaad te persen laat men zware houten balken, na elkaar op deze zakken vallen.

Ik had mij voorgenomen om, als de molen van Stene terug zou draaien, mij te laten meedraaien, vastgebonden op een van de wieken. Helaas het heeft niet mogen zijn.

¹ Hugo Devos kon onverwacht niet aanwezig zijn. De tekst werd voorgedragen door Filip Menu.

Velen weten dat ik regelmatig in Portugal verblijf. Daar zag ik een molen waarbij de uiteinden van de wieken met een touw verbonden waren. Over deze touwen glijden kleine terracotta potjes. Ik vroeg mij af wat de bedoeling was. Het antwoord was: wanneer de wieken draaien in de wind, wordt zo muziek gemaakt.

Inleiding bij de tentoonstelling door Filip Menu, voorzitter

Molens zijn terug van nooit weg geweest. De laatste tijd kunnen wij in de media de discussies volgen over windmolenparken in de Noordzee en over het al dan niet plaatsen van windmolens langs onze wegen.

Deze moderne molens gebruiken de wind om elektrische energie op te wekken. Windkracht is wellicht de meest bekende bron van energie. Maar in het verleden was er ook de tredmolen waarbij de mens zorgde voor de rotatie van de molenstenen of de rosmolen waar paard of ezel het werk deden. Een andere bekende bron is het water. Wij kennen de traditionele watermolen waarvan er een tweetal in Bokrijk te zien zijn, maar recenter zijn de waterkrachtcentrales die verbonden zijn met een stuwdam. Tenslotte zijn er ook de vele industriële maalderijen met motoraandrijving.

Wij staan hier in de molenramp van de laatst overgebleven molen op het grondgebied van Oostende. Een blik op het stratenplan van Oostende leert dat er ooit nog andere molens geweest zijn.

Wie kent de Molendorpkaai waar de nieuwe brandweerkazerne komt? Deze straatnaam verwijst naar de wijk Molendorp die in 1896 bij Oostende gevoegd werd. In de 18de eeuw verzezen daar 16 windmolens die gebruikt werden bij de houtzagerij.

Toen François Bossuet in 1821 deze tekening maakte was de site reeds in verval en stonden er maar 5 molens meer recht.²

² *Waar is de tijd. 2000 jaar middenkust & hinterland. Deel 12: Handel en nijverheid.* Zwolle: Uitgeverij Wanders. 2002. pg. 290. Foto: Stedelijke musea Oostende.

Een andere verwijzing naar vroegere molenactiviteit in Oostende vinden wij in de straatnamen Molenstraat en Oude Molenstraat dicht bij Petit Paris. Rond 1880 maakte Théo Hannon een schilderij van twee molens op deze locatie.³

Later kom ik hierop terug.

Maar nu gaat het over Stene-dorp. Om meer te weten over molenactiviteit in Stene werd gezocht naar afbeeldingen op oude kaarten. De eerste werden gevonden in de 15de eeuw. Ook in de 16de eeuw waren er molens. Bij het beleg van Oostende van 1601 tot 1604 werd de ruime omgeving van Oostende verwoest. Pas in de tweede helft van de 17de eeuw verschijnt opnieuw een molen op de kaart van Stene.

Deze houten molen hield niet lang stand omdat in de 18de eeuw de nabij gelegen schorren gebruikt werden om spoelwater te leveren voor de haven van Oostende.

Bij het begin van de 19de eeuw wordt er dan opnieuw gewag gemaakt van een molen in Stene. Deze was gelegen bij het kruispunt van de Torhoutsesteenweg en de Duinkerkseseweg.

Later komt er een molen bij op de plaats waar wij nu zijn.

Deze 2 molens zijn het onderwerp van het tweede deel van de brochure. Daarbij kon gebruik gemaakt worden van archieven om de geschiedenis ervan te beschrijven.

Hier past het om een parenthese te maken. Op pagina 17 van de brochure wordt verwezen naar een beeld uit een fotoboek over Mariakerke door Marc Casier en naar een schilderij door James Ensor. In de brochure staat dat dit de 2 molens zijn van Stene-dorp. Ter gelegenheid van een gesprek met de auteur kwamen wij beide tot de vaststelling dat de onderlinge opstelling van de twee molens niet klopte maar wij konden er geen

³ *Waar is de tijd. 2000 jaar middenkust & hinterland. Deel 12: Handel en nijverheid.* Zwolle: Uitgeverij Wanders. 2002. pg. 290. Foto: Stedelijke musea Oostende.

verklaring voor vinden. Nu blijkt, uit een vergelijking met het schilderij van Théo Hannon uit 1880, dat op pagina 17 niet de molens van Stene staan, maar deze nabij Petit Paris.

Op de foto uit het boek van Casier is links van de staakmolen in de verte een hoge constructie te zien. Dit is wellicht de Albertusmolen van Mariakerke.

Terug nu naar de molen aan de Torhoutsesteenweg, die ook gekend is als de molen van Storme, de naam van de laatste molenaar. Deze molen werd gebouwd rond 1766. Er waren verschillende eigenaars. De zaken gingen niet goed en toen de molen in 1884 voor de zoveelste maal moest verkocht worden, bleek dat molen en woonhuis hypotheccair belast waren ten voordele van het Bureel van Weldadigheid uit Brugge die toen eigenaar werd. Kamiel Storme wordt molenaar. De molen raakt in verval en in 1935 beslist de Commissie van Openbare Onderstand van Brugge om de molen af te breken.

Intussen was de houten molen op de 'Platse' van Stene in 1853 vervangen door een stenen exemplaar met een dubbele functie: graan- en olieslagmolen.

In 1921 worden tijdens een storm de wieken beschadigd. De herstelling duurt tot 1924. Door de bouw van nieuwe huizen ontstaan wervelwinden. De molenaar beslist dan om over te schakelen op een moderne aandrijving van de molen en installeert een motor. De olieslagcapaciteit, de wieken en de molenkap verdwijnen en de molen krijgt zijn huidige uitzicht.

Na een verplichte inactiviteit gedurende de Tweede Wereldoorlog herneemt de molen zijn werk. De concurrentie van de industriële maalderijen is groot. Vanaf 1955 gaat het achteruit en in 1960 stopt men ermee.

In 1975 wordt de molenromp aangekocht door de stad Oostende die het in bruikleen geeft aan de heemkring. Met de hulp van de Koning Boudewijnstichting wordt de molen door de heemkring opgeknapt tot wat hij nu is.

Dit alles wordt in zoveel meer detail beschreven in de brochure. De vele illustraties in dit werk worden op groot formaat en met de nodige duiding in onze huidige tentoonstelling getoond.

Ik nodig U uit om de tentoonstelling te bezoeken; de toegang is vrij. Voor de brochure die bij de tentoonstelling hoort betaal je 14€.

Colofon

LEVEND STENE verschijnt drie maal per jaar

© Heemkring 't Schorre Steene

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen, inclusief de rechten op de afbeeldingen.

Verantwoordelijke uitgever: Filip Menu, 8400 Oostende

Productie: Dumon Print

Wettelijk Depot: D/2022/12160

